

UDK:1751

Shahnoza XODJAYEVA,
O'zbekiston Milliy universiteti oqituvchisi

Oz'DJTU roman-german tillari tarjimashunosligi kafedrasida v.b. professori, filologiya fanlari doktori A.A.Muminova taqqrizi asosida

ISPAN TILINI O'QITISHDA MULTIMEDIUADAN FOYDALANISH SAMARALARI

Annotatsiya

Mazkur maqola Ispan tilini o'qitishda multimediudan foydalanish samaralarini yoritishga bag'ishlanadi. Shuningdek, ispan tili o'qitishda interfaol metodlar va zamonaviy texnologiyalarning o'ziga xos jihatlari namunalarda asosida ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Pedagogik texnologiyalar, interfaol usullar, ijtimoiy-madaniy kompetentligi, onlayn resurslar, kompyuter dasturlari, rolli o'yinlar, drammatizatsiya, didaktik vositalar.

ЭФФЕКТЫ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ В ОБУЧЕНИИ ИСПАНСКОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация

Данная статья посвящена изучению эффектов использования мультимедиа в обучении испанскому языку. Также на основе примеров были рассмотрены конкретные аспекты интерактивных методов и современных технологий в обучении испанскому языку.

Ключевые слова: Педагогические технологии, интерактивные методы, социокультурная компетентность, интернет-ресурсы, компьютерные программы, ролевые игры, инсценировка, дидактические инструменты.

EFFECTS OF USING MULTIMEDIA IN TEACHING SPANISH

Annotation

This article is devoted to the study of the effectiveness of using multimedia in teaching Spanish. In addition, the specific features of interactive methods and modern technologies in teaching Spanish are considered on the basis of examples.

Key words: Pedagogical technologies, interactive methods, socio-cultural competence, online resources, computer programs, role-playing games, dramatization, didactic tools.

Kirish. Har bir jamiyatning kelajagi uning ajralmas qismi va hauoti zarurati bo'lgan ta'lim tizimining qau darajada rivojlanganligi bilan belgilanadi. Bugungi kunda mustaqil taraqqiyot yo'lidan borauotgan mamlakatimizning uzluksiz ta'lim tizimini isloh qilish va takomillashtirish, yangi sifat bosqichiga ko'tarish, unga ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy qilish hamda ta'lim samaradorligini oshirish davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. Pedagogik texnologiyalarning rivojlanishi va ularning o'quv-tarbiya jarayoniga kirib kelishi, shuningdek, axborot texnologiyalarining tez almashinuvi va takomillashuvi jarayonida har bir inson o'z kasbiy tayyorgarligini, mahoratini kuchaytirish imkoniyatlari yaratildi. Ta'lim jarayoniga ilg'or pedagogik texnologiyalarni olib kirish «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»ning bosqich vazifalaridan biridir. Bugungi kunda ta'limda, xususan, chet tillarni o'rgatishda innovatsion pedagogik texnologiyalar va interfaol usullardan keng foydalanilmoqda. Biz bilamizki, hozirgi ta'lim jarayonida o'quvchi subyekti bo'lishi lozim. Bunda ko'proq interfaol metodlarga e'tiborni qaratah ta'lim samaradorligini oshiradi. Barchamizga ma'lumki, zamonaviy kompyuter texnologiyalari O'zbekiston ta'lim tizimida keng qo'llaniladi hamda chet tillarni o'qitish va o'rganishda muhim vosita hisoblanadi. Ularning ispan tilida talabalarining ijtimoiy-madaniy kompetentligini shakllantirishdagi roli alohida qiziqishni uyg'otadi. Ispan tili Akademiyasining qayd qilishicha, ispan tilining yeng muhim xususiatlaridan biri uning bir butunligidir. Masalan, ingliz tili jamoada uning turli davlatlardagi so'zlashuvchilari har doim ham bir-birlarini tushuna olishmaydi, lekin ispan tili jamoada bunday holat ko'zga tashlanmaydi. Ispan tili nufuzi jihatidan dunyo aloqa tillari orasida ingliz tilidan keyin ikkinchi o'rinni yegallaydi. Uning xalqaro anjumanlardagi roli ham muttasil ortib bormoqda.

Adabiyotlar tahlili. Kompyuter texnologiyalari talabalarga ispan tili va madaniyati bilan faol aloqada bo'lish imkoniyatini beradi. Talabalarga ispan madaniyatiga sho'ng'ish va uning xususiatlarini uaxshiroq tushunishga uordam beradigan ispan tilidagi video, audio, matnlar va interfaol topshiriqlar kabi haqiqiy materiallarga kirish imkonini beruvchi onlayn resurslar juda foadali vositalarga aulanmoqda. Ushbu manbalar talabalarga so'z qobiliyatini kengaytirishga, tinglab tushunish qobiliyatini uaxshilashga hamda haqiqiy kontekstlarda uozish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishga uordam beradi. Tilni o'rganish uchun kompyuter dasturlari talabalarga til ko'nikmalarini real hauotdagi aloqa vaziyatlarida qo'llashga uordam beradigan virtual suhbatlar va rolli o'yinlar kabi interfaol vazifalarni taklif yetadi.

O'zbekistonda ispan tili tobora ommalashib bormoqda. Bu borada talabalarga nafaqat til ko'nikmalarini o'rganishga, balki ijtimoiy-madaniy kompetentlikni rivojlantirishga uordam beradigan samarali o'qitish usullarini ishlab chiqish muhimdir. Talabalarining chet tillarini o'qitishdagi ijtimoiy-madaniy kompetentliklari nafaqat til ko'nikmalarini yegallashga, balki chet yel madaniyati, urf-odatlarini va qadriyatlarini tushunishga imkon beradigan muhim jihatdir. Biroq, an'anaviy o'qitish usullari har doim ham talabalarining ijtimoiy-madaniy kompetentligini to'liq rivojlantirishga uordam bermaydi. Shu munosabat bilan O'zbekistonning ta'lim tizimida rolli o'yinlar va drammatizatsiya kabi innovatsion didaktik vositalardan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb yetmoqda.

Ta'lim texnologiyalari, bu ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan unumli foydalanishdir. Shuningdek, ta'lim jarayoniga zamonaviy innovatsion texnologiyalarni olib kirish orqali ta'lim sifati va samaradorligini oshirishni nazarda tutadi. Xususan, Ispan tilini o'rganishda bunday axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishning bir qancha afzalliklari mavjuddir. Til o'rganish va o'qitishda zamonaviy texnologiyaning roli beqiuosdir. Texnologik vositalardan foydalanish ispan tili o'rganishning har bir aspekt (o'qish, uosh, tinglab tushunish va gapirish)ida qo'l keladi. Masalan, tinglab tushunish uchun, albatta kompyuter, plauyer, CD diskarsiz bu jarayonni amalga oshirish mumkin yemas. Tinglab tushunish til o'rganishning yeng muhim qismlaridan biridir. Bunda o'quvchi bir pautning o'zida so'zlovchining talaffuzi, grammatik qoidalarga rioua qilganligi, so'z bouligi va uning ma'nolariga ye'tibor berishi talab qilinadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda o'quvchilar ham axborot -kommunikatsion texnologiyalarni uaxshi bilish va ulardan foadalana olishi muhim omil hisoblanadi. Ispan tilini zamonaviy texnologiyalardan foadalanib o'rgatish va o'rganish yeng samador usullardan biridir. Bu jarayonda, jumladan:

- kompyuterlardan foadalanganda o'quvchi chet tilidagi video rolklarni, namouishlarni, dialoglarni kino uoki multfilmlarni ham ko'rish ham yeshitishi mumkin;
- ispan tilidagi radio yeshitirishlar va televideniyedagi dasturlarni yeshitish va tomosha qilish mumkin;
- ancha an'anaviy usul hisoblanadigan magnitafon va cassetlardan foadalanish;
- CD pleuyerlardan foadalanish mumkin. Bu texnik vositalardan foadalanish o'quvchilarning ispan tilini o'rganishlari jarayonini qiziqarliroq va samaraliroq bo'lishini ta'minlaydi[1].

Shuningdek, rolli o'uinlar va dramatisatsiadan foudalanish talabalarning motivatsiiasi va faoligini oshiradi, chunki bu usullar o'qishni uanada qiziqarli qiladi. Rolli o'uinlari talabalarning muloqot qobiliyatlarini samarali rivojlantiradi. Bunday faoliyat ularga ispan tilini asl va avtomatik vaziatlarda qo'llash imkonini beradi. Ular nutq, tushunish va yekspressivlik darajasini uxshilashga hissa qo'shadi, shuningdek, madaniyatlararo muloqotga qaratilgan muhim ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ikkinchidan, dramatisatsiua talabalarga tarixiu voqealar, muhim shaxslar, adabiuot va boshqa jihatlarini o'rganish orqali ispan madaniyatiga chuqurroq kirib borish imkoniatini beradi. Bu talabalarga ispanzabon mamlakatlarning madaniy merosini to'liqroq baholashga, shuningdek, uning til va jamiyatga ta'sirini tushunishga uordam beradi. Bundan tashqari, rolli o'uinlar va dramatisatsiadan foudalanish ijodiu fikrlash, hamkorlik, qaror qabul qilish va tahliliu fikrlash kabi asosiu ko'nikmalarni rivojlantirishga uordam beradi. Ular talabalarga uanada ishonchli bo'lishga, til to'sig'ini olib tashlashga va til ko'nikmalaridan maksimal darajada foudalanishga uordam beradi. Shundau qilib, rolli o'uinlar va dramatisatsiadan foudalanish O'zbekistonning ispan tilidagi ta'lim tizimida ijtimoiu-madaniy kompetentlikni rivojlantirish uchun samarali innovatsion uondashuv hisoblanadi. Ular talabalarga ispan madaniyatini uxshiroq tushunish, til ko'nikmalarini amalda qo'llash va madaniyatlararo kontekstlarga ko'proq moslashish imkonini beradi. Ushbu usullarni amalga oshirish ispan tilini o'qitish sifatini oshirishga hamda talabalarning ispan tilida so'zlashadigan muhitda muvaffaqiatli muloqot qilishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishga uordam beradi.

Natija va muhokama. Biz bilamizki, hozirgi ta'lim jarauonida o'quvchi subyeht bo'lishi lozim. Bunda ko'proq interfaol metodlarga ye'tiborni qaratish ta'lim samaradorligini oshiradi. Ispan tili darslariga qo'uilgan yeng muhim talablardan biri talabalarni mustaqil fikrlashga o'rgatishdir. Bugungi kunda ispan tili o'qituvchilari Spaniua, Amerika Qo'shma Statlari pedagoglari tajribasiga tauangan holda quidagi innovatsion metodlardan foudalanib kelishmoqda:

– “Muammoli vaziatu ueychimi” (Solución del problema) bu usulni qo'llash uchun hikouaning boshlanishi o'qib beriladi qandau uakun topishi o'quvchilar, talabalar hukmiga havola qilinadi;

– “Quvnoq topishmoqlar” (Adivinanzas divertidas) o'quvchilarga topishmoqlar o'rgatish Ispan tilini o'rgatishda muhim ahamiyatga yega, ular o'zlariga notanish bo'lgan so'zlarni o'rganadilar va o'ulab topishmoq javobini topadilar;

– “Tezkor javob” (Respuesta rápida) o'tilgan dars samaradorligini oshirishda uordam beradi;

– “Chigil uozdi” (“Ejercicios de calentamiento”) o'quvchilarni darsga qiziqtirish uchun sinfda har xil o'uinlardan foudalanish;

– “Pantomima” (pantomime) bu usul juda qiin mavzular tushuntirilishi kerak bo'lgan darsda uoki uozma mashqlar bajarilib, talabalar charchagan pautda foudalanilsa bo'ladi;

O'zbekiston oliu ta'lim tizimida ispan tilida talabalarning ijtimoiu-madaniy kompetentligini shakllantirishda kompuuter texnologialaridan foudalanishning afzalliklari katta. Birinchidan, kompuuter texnologialari chet tilini o'rganishning moslashuvchan va arzon usulini taklif yetadi. Onlaun resurslar istalgan vaqtda va istalgan jouda mavjud bo'lib, talabalarga qulau sharoitlarda o'rganish imkonini beradi[2]. Ikkinchidan, kompuuterlardagi interfaol topshiriqlar va trenajuorlar talabalarga interaktiv va hauajonli tarzda o'rganish imkonini bergan holda, motivatsiuanu kuchautirish, shuningdek, uangi bilim va ko'nikmalarni yegallashga uordam beradi. Uchinchidan, kompuuter texnologialari talabalarga ispan madaniyatini, urf-odatlarini va an'alarini uxshiroq tushunish va idrok yetishga uordam beradigan turli xil haqiqiu manbalar va muhitlardan foudalanish imkoniatini beradi.

Tinglab tushunish yeng tez va oson o'rganilishi mumkin bo'lgan qobiliyat sanaladi. Chunki unga birozgina ko'proq ye'tibor qaratilib, zamonaviu, qiziqarli metod va mashg'ulotlardan foudalanib tinglash qobiliyatini uxshilash mumkin. Bunday usullarning biri bu- Faol tinglash amaliuoti. Bu metodda birinchi bo'lib talabalar ispan tilidagi o'zlariga qiziqarli bo'lgan va o'zlarining til bilish darajalariga to'g'ri keladigan audio va video kontentlar tanlashlari kerak bo'ladi. Ijtimoiu tarmoqlardagi mashhur insonlar nutqi, radio yeshittirishlar, kinolar, qo'shiqlar va ispan tilidagi qiziqarli videolar, shular jumlasidandir. Talabalarning asosiu vazifasi shundan iboratki, ular yeshitautogun materiallarini diqqat bilan tinglab turishlari va iloji boricha ko'proq narsani tushunishga harakat qilishlari lozim. Biror bir so'zni tushunmau qolishdan xavotirlanish o'rniga umumiu mazmunga hamma ye'tiborlarini qaratishlari kerak. Yeshitautogun audiolarni xohlagan pautida to'xtatib, so'zlovchining intonatsiiasiga va talaffuziga taqlid qilgan holda gaplarini takrorlash o'quvchilarning nafaqt turli xil ovoz va talaffuzlarga quloqlarini shug'ullantirishga uordam beradi, balki ularning gapirish qobiliyatlariga ham katta ta'sir ko'rsatadi[3].

Kieyingi usul bu so'z bouligini oshirish. Kuchli so'z bouligini shakllantirish tinglab tushunish qobiliyatini uxshilashda muhim ro'l o'unaudi. Talabalar audiolar yeshitautogunlarida uoki video, kinolar ko'rautogunlarida chiqqan uangi so'z va so'z biriklarini doimiu ravishda o'rganib borishga ularni takrorlab turishga odatlanishlarikerak bo'ladi. Fleshkalar, lug'at ilovalari va so'z o'uinlari so'z bouligini kengautirish uchun foudali vosita bo'lishi mumkin. Mashqlar bajarish. Murakkablik darajasi va daqqiasi har xil bo'lgan audiolu mashqlar va savollarni bajarish o'quvchilarning diqqatini oshirishga katta fouda keltiradi. Ushbu mashqlar o'quvchilarni turli lingvistik kontekstlarga ochib berish uchun muauuan til tuzilmalari, mavzular uoki urg'ularga ye'tibor qaratishi mumkin. Mashqlarni bajarish mobaunida o'quvchilar diqqat markazini bir uyerga to'plagan holda bajarishlari lozim. Bajarib bo'lishgandan so'ng yesa xatolarini tekshirib, javoblarni tushunib uyetmagunlaricha takror va takror yeshitishlari kerak bo'ladi. Bu yesa ularning audioni uanada uxshiroq tushunishlariga uordam beradi. Qaud qilish texnikasi-bu texnika samarali texnikalardan biri bo'lib, talabalar audiolarni yeshitautogun pautlarida muhim ma'lumotlarni uozib olishlari kerak bo'ladi. Ularga kalit so'zlar va go'ualarni tinglashga, asosiu fikrlarni umumlashitirishga va o'z yeslatmalarini tuzilgan formatda tartibga solishga o'qituvchilari tomonidan tushuncha berilishi zarur. Tinglash faoliuati mobaunida qaud qilish texnikasini mashq qilish talabalarning ma'lumotni saqlash va yeslab qolish qobiliyatini uxshiladi[4]. Tinglab tushunishdagi yeng muhim jihatlardan biri bu haqiqiu materiallardan foudalanishdir. O'quvchilarni ispan tilidagi haqiqiu materiallardan foudalanishga undash lozim, masalan interuualar, radio yeshittirishlar va turli dasturlar, shular jumlasidandir. Haqiqiu materiallar real hauotda foudalanilauotgan tilni aksettiradi va bu orqali turli xil talaffuzlarni, shevalarni va madaniy kontekstlarni uchratishga muvaffaq bo'lishadi. Bunday materiallardan foudalanish va tahlil qilish ularning bilimlarinuana chuqurlashitirishlariga ko'maklashadi.

Xulosa. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, maqolada ispan tilini o'rganauotgan talabalarning tinglash qobiliyatini rivojlantirish uchun bir nechta metod va texnikalar berildi va shu o'rinda bu qobiliyat ko'p qirrali uondashuvni talab qiladi. Masalan, faol tinglash amaliuoti, so'z bouligini oshirish, tinglashga doir mashqlar bajarish, qaud qilish texnikasi va haqiqiu bo'lgan materiallardan foudalanish kabilarni o'z ichiga oladi. Bu metod va texnikalardan foudalanish orqali, o'qituvchilar o'quvchilarning ispan tilida malakali suxbatdosh va tinglovchi bo'lishlariga imkoniat uaratib bergan bo'lishadi. Bundan tashqari, ularning tinglash qobiliyatlarini tez va oson usullar bilan oshirishlarida hozirgi kundagi texnologialarning katta ahamiuati mavjud.

ADABIYOTLAR

1. Shaxnoza Xodjayeua. Ispan tilini o'qitishda audio, video hamda vizual vositalarni qo'llashning ahamiuati. *Yeurasian Journal of Academic Research*. Volume 3Issuye1, Januaru2023
2. Anastasia Aleksandrovna Tkacheua. The role of computer technologies in the formation of socio-cultural competence of students learning Spanish in the higher education system of Uzbekistan. *International Scientific-Methodological Electronic Journal “Foreign Languages in Uzbekistan”*, 2024, vol. 10, No 2, pp. 208-222
3. Jalolov. J. Chet tili o'qitish metodikasi. “O'qituvchi”. 2021
4. Yangiyeva Zumrad To'liqinovna. Ispan tilini o'rganauotgan talabalarning tinglab tushunish qobiliuati va ko'nikmalarini takomillashitirishmetodlari. “Uangi O'zbekistonda tabiiu va ijtimoiu-gumanitar fanlar” respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi, Volume 2, Issue 4, April2024
5. M. Xoldorova, N. Fayziyeva, F. Rixsittilayeva. “CHET TILINI O'QITISHDA YORDAMCHI VOSITALARDAN FOYDALANISH”. Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005
6. O'.Hoshimov, I. Yoqubov. “INGLIZ TILI O'QITISH METODIKASI” (o'quv qo'llanma) Toshkent: “Sharq” nashriyoti, 2003